

ved at indføre ungdommen i kildekritikkens mysterier og i ledige stunder syslet med middelalderhistorien. Men sagt rent ud: Som metodedeбат forekommer disse indlæg lidt skuffende. Flertallet formulerer sig om konkrete emner, der hver for sig kan være interessante, men i metodisk henseende er det svært at få øje på det nye. De flestes bestræbelser synes at gå i retning af at lede efter en nøgle til at kunne beretningsudnytte sagalitteraturen trods alt.

En mere systematisk diskussion af mulighederne for levningsudnyttelse forekommer først og fremmest hos den engelske historiker Peter Sawyer og den danske retshistoriker Ole Fenger. Sawyer skriver om »The Bloodfeud in fact and fiction« og argumenterer for, at forskere i hele Europa har næret overdrevne forestillinger om omfanget af slægtsfejder i Europas yderområder. Det skyldes en uberettiget tillid til det samfundsbillede, der kan udledes af tekster som Njals saga. Men *Njala* kan ikke bruges som »evidence«. For »Njala is a work of fiction«. Det er en original konklusion ud fra en stillingtagen til de herskende anskuelsers belæg; men med al respekt for Sawyers berømte blik for nye læsemåder: i metodisk henseende er ideen vel næppe særlig nyskabende.

Mere sofistikeret er Ole Fengers forelæsning om »Kildeværdien af normative tekster«, der søger efter en metode til i landskabslovene at finde elementer, der kan begrunde antagelser om hverdagslivet i tiden før deres nedskrivelse, og mener, at der ligger muligheder i at udsondre de bestemmelser, der afviger fra den kirkeretslige indflydelse, vi på forhånd må forvente i 13. årh. I mine øjne illustrerer Fenger her et afgørende træk ved moderne kildekritisk argumentation, som overses i de to udgiveres fælles indledningsartikel: Nutidig kildekritik er i et og alt en funktion

af, hvad den skal bruges til. Kildeværdi er ikke en egenskab ved kilderne selv, men en vurdering fra en forskers side. Ja, der eksisterer ikke kilder i absolut forstand; det er forskerne, der i en given situation ud af eget hovede gør ting eller tekster til deres kilder.

Ej heller denne betragtning er nogen metodisk nyskabelse. Men netop fordi det er etableret historikerindsigt, forekommer Hastrup og Meulengracht, henholdsvis socialantropolog og tekstforsker, unødigt pessimistiske på andres vegne, når de finder at burde »bremse tendensen til at erstatte historien med en samling kendsgerninger«. Opbremsningsen fra en sådan kurs indledte historiefaget efter min bedømmelse for flere generationer siden. De endnu overlevende, der måtte have bevaret troen på de objektive kendsgerninger, er forlængst gået helt i stå. De mere vitale befinder sig på en anden kurs, hvor de vil kunne slå følge med Hastrup og Meulengracht i den erkendelse, at »sandheden er altid en sandhed for nogen, den findes ikke uafhængigt af menneskers fortolkning«.

Så måske burde man i stedet for om ikke-eksisterende absolutte kildeværdier indlede en samtale om, hvilke fortolkninger der er relevante. Herom er historikerne alt andet end enige. Men vi er nogle der lever i det håb, at vi på det punkt kan lære meget af antropologien.

Helge Paludan

Helge Clausen: *Katolsk mini leksikon*. (Katolsk Forlag, 1988). 256 s.

Moderne danskeres kendskab til Romerkirken og dens forestillingsverden er begrænset. Det forekommer derfor såre nyttigt, at en lærd bibliotekar, der ofte må besvare spørgsmål om katolske forhold, har systematiseret sin viden og

udgivet den i sprogligt lettilgængelig form under 2392 opslagsord.

Behovet for et sådant hjælpemiddel er utvivlsomt ikke mindst tilstede blandt historikere, der beskæftiger sig med katolske lande eller perioder. Man må dog være indstillet på, at bogen ikke er tænkt som hjælpemiddel til historiske studier. Hovedsigtet med denne publikation, der er »udgivet med biskoppens tilladelse« er at markere den katolske kirkes holdninger i dagens Danmark. Så når vi til eksempel under opslaget *polygami* har fået at vide, at ordet er græsk og betyder at have flere koner, tilføjer forfatteren, at ægteskab udelukkende kan indgås af én mand og én kvinde. »En moderne form for polygami finder i det verdslige samfund sted som følge af skilsmisse og gengifte«.

Helge Paludan

Flodoards Annaler. Oversat og kommenteret af Erling Albrechtsen. (Odense Universitetsforlag, 1987). 175 s., 148,00 kr.

»Bogen er egentlig ulæselig«, skriver oversætteren om det annalværk, som han her har gjort tilgængelig for et dansk publikum, i hvert fald sprogligt tilgængelig, for han har bestemt ret i, at den ikke er morskabslæsning. Men det er der nu ikke ret mange middelalderlige annalværker, der er; Flodoards er såmænd ikke værre end så mange andre.

Albrechtsen har leveret oversættelser af en lang række kilder med relation til Normandiets historie, og det er også for deres interesse for normannisk hi-

storie, han nu har kastet sig over Flodoards annaler. Forfatteren levede i Rheims, og hans arbejde vedrører vestfrankisk historie, men oversætteren ønsker at bruge dem til belysning og kontrol af Dudo. Herom har han efter selve oversættelsen med dens mange realkommentarer et 24 sider langt afsnit, og derefter følger, med latinsk paralleltekst, et sørgekvad i anledning af Vilhelm Langsværds død i 942. Dertil slægtstavler, litteraturliste, en kronologisk oversigt og et fyldigt register.

Det er værdifuldt, at vi nu har fået Flodoard tilgængelig på dansk, det vil givet bidrage til at han får øget opmærksomhed i dansk forskning. Brugere af teksten må imidlertid indstille sig på, at såvel realkommentaren som de kildekritiske udredninger er langt fra tidssvarende eller tilstrækkelige. Et blik på Albrechtsens bibliografi viser en betydelig overvægt af titler fra forrige århundrede; nyere arbejder, som for eksempel David Bates, *Normandy before 1066* (1982), er ikke nyttiggjort, så lidt som de arbejder, der er fremkommet i tidsskrifter som *Annales de Normandie* eller *Proceedings of the Battle Conference*, senere *Anglo-Norman Studies*. Til en egentlig kildekritisk vurdering kræves mere end blot en sammenligning mellem Dudo og Flodoard, problemet må vurderes i lyset af alt relevant kildemateriale, for eksempel også mønter, ligesom der kræves opmærksomhed på mere end blot overensstemmelser; en historiker ville være mere opmærksom på tendensproblemet, når han skulle forklare, hvorfor noget er omtalt hos Dudo og noget ikke.

Niels Lund